

”Gud är kärlek”, Benedikt XVI:s första encyklika

Nedan följer en artikel om påvens första encyklika "Deus caritas est" (Gud är kärlek), om den kristna kärleken.

Encyklikan är daterad den 25 december, julafton.

2006-02-04

Sammandrag av encyklikan.

Encyklikan består av två delar. Den första bär titeln ”Kärleken är en och densamma i skapelsen och i

frälsningshistorien” och återger en teologisk-filosofisk reflektion om ”kärlek” i dess olika dimensioner: ”eros”, ”philia”, ”agape”. Den tar upp några väsentliga drag i Guds kärlek till människan och beskriver det band som förenar Guds kärlek med människans kärlek. Den andra delen som bär titeln ”Caritas, kärlek utövad av Kyrkan som kärleksgemenskap” behandlar det konkreta utövandet av budet om kärlek till vår nästa.

FÖRSTA DELEN

Ordet ”kärlek” är ett av de mest använda och samtidigt mest missbrukade orden i världen av idag. Det har en vidsträckt semantisk betydelse. I mångfalden av betydelser dyker emellertid som en arketyper av den äkta kärleken upp den betydelse som innebär kärleken mellan man och kvinna och som i det antika Grekland definierades med namnet ”eros”. I Bibeln och framför

allt i Nya Testamentet fördjupas och utvecklas sedan konceptet ”kärlek” vilket vi kan se därigenom att ordet ”eros” ersätts med ordet ”agape”, det vill säga uttrycket för en självutgivande kärlek.

Denna nya vision av kärleken, denna viktiga nyhet som kristendomen kommer med, har ofta på ett absolut negativt sätt framställts som ett avståndstagande från ”eros” och människans kroppsliga beskaffenhet. Även om det funnits tendenser åt det hållet så är betydelsen av denna fördjupning en annan. ”Eros” som Skaparen själv givit människan som gåva in i själva hennes natur behöver disciplineras, renas och mogna för att inte förlora sin ursprungliga värdighet och degradera till att vara enbart ”sex”, och därmed i en handelsvara.

Den kristna tron har alltid betraktat människan som en varelse där det

andliga och materian förenas och som därigenom uppnår en ny värdighet. Man skulle kunna säga att utmaningen som "eros" innebär har överträffats när kropp och själ befinner sig i perfekt harmoni. Då är kärleken förvisso "extas" men extas inte i egenskap av ett övergående rus utan som ett ständigt uppbrytande ur det i sig själv innestängda jaget bort mot den befrielse som det innebär att ge sig själv. På så vis leder den till mötet med det egna jaget, eller snarare till upptäckten av Gud. Eros kan på så sätt höja upp människan i en "extas" som leder bort mot det gudomliga.

Det krävs därför att "eros" och "agape" aldrig är skilda åt, utan att de samexisterar i olika former och därigenom finner en riktig balans. Då leder de till kärlekens sanna mening. Även om "eros" från början framför allt är lust, förvandlas den i och med närmandet till den andre till

att bli något oegennyttigt som mer och mer bara ser till den andres lycka. Man önskar ge sig hän och finnas till för den andre. På så sätt blir kärleken mera interioriserad och förvandlas mer och mer till "agape".

I Jesus Kristus, som är Guds kärlek som blivit kött, når förbindelsen eros-agape sin allra mest radikala form. När Jesus dör på korset, när han utger sig själv helt för att höja upp och frälsa mänskligheten, uttrycker han kärlekens mest sublima väsen. Jesus utverkade att denna offerhandling ständigt skulle vara närvarande här hos oss genom att instifta eukaristin där han ger sig på nytt till oss i brödets och vinets gestalter, som en ny manna som förenar oss med honom. När vi närvar vid eukaristin låter han även oss ta del i sin överlåtelses dynamik. Vi förenar oss med honom och på samma gång med dem som han överlåter sig åt. Sålunda förvandlas

vi alla till ”en enda kropp”. På så sätt smälter verkligen kärleken till Gud och kärleken till nästan samman. Det dubbla budet är tack vare mötet med Guds ”agape” inte längre bara ett krav. Kärleken kan befallas eftersom den tidigare har utgivits.

ANDRA DELEN

Kärleken till nästan som har sina rötter i Guds kärlek är inte bara en förpliktelse för varje troende utan också för hela kyrkans gemenskap, som i den karitativa verksamheten bör spegla kärleken hos treenigheten. Medvetandet om denna förpliktelse har haft avgörande betydelse för kyrkan och gjorde mycket snart att det blev nödvändigt att bygga upp en viss organisation för att effektivare utöva den.

På så sätt kom mycket snart begreppet ”diakoni” att ingå i kyrkans grundläggande struktur.

Diakoni kom att betyda en kärlekens tjänst gentemot nästan varvid man gemensamt och på ett ordnat sätt utövade en konkret tjänst av på samma gång andlig karaktär. Genom kyrkans progressiva utvidgning kom detta utövande av kärlek att betraktas som en av kyrkans väsentliga handlingar. Kyrkans intima natur uttrycker sig på så sätt i en trefaldig uppgift: förkunnelsen av Guds ord (kerygma-martyria), firandet av sakramenten (leiturgia), utövandet av kärlek (diakonia). Alla dessa uppgifter har att göra med varandra och kan inte skiljas åt.

Från och med 1800-talet började man förebrå kyrkans välgörenhetsverksamhet att den stod i motsats till rättsväsendet och skulle leda till att gynna orättvisan och bevara status quo. När kyrkan utförde individuella välgörenhetsgärningar skulle hon på så sätt gynna bevarandet av rådande

orättvisa sociala system genom att göra det uthärdligt. På så vis skulle hon bromsa upp rebellförsöken och möjligheten till en förändring som skulle ha inneburit en bättre, rättvisare värld.

Marxismen hade varit förespråkaren för världsrevolution och genom att förbereda denna var hon också universalmedlet som skulle avhjälpa alla samhällsproblem – en dröm som tiden nu har visat vara en chimär. Det påvliga läroämbetet med början i encyklikan "Rerum novarum" av Leo XIII (1891) ända fram till Johannes Paulus II:s trilogi av samhälleliga encyklikor "Laborem exercens" (1981), "Sollicitudo rei socialis" (1987), "Centesimus annus" (1991) har med växande ihärdighet vänt sig mot den samhälleliga frågan och tagit itu med de ständigt nya problemställningar som dyker upp. Man har utvecklat en mycket artikulerad sociallära som i

sitt sätt att föreslå lösningar sträcker sig långt utöver kyrkans gränser.

Utarbetandet av en rättvis ordning för samhälle och stat hör emellertid till politikens främsta uppgift och kan därför inte vara en omedelbar uppgift för kyrkan. Den katolska socialläran vill inte låta kyrkan få makt över staten, utan bara upplysa och rena förnuftet. På så sätt kan man hjälpa till att bilda människornas samveten så att de sanna rättvisekraven kan uppfattas, erkännas och förverkligas. Men det finns ingen statlig lagstiftning – hur rättvis den än är – som kan göra den tjänst som utförs i kärlek överflödig. Staten som önskar tillgodose allt behov blir till en byråkratisk instans som inte kan ge det som den sorgsna människan – varje människa – mest behöver, nämligen en innerlig personlig omsorg. Den som vill strunta i kärleken, förbereder sig i att strunta i människan som människa.

Under vår tid uppkommer som en positiv följd av globaliseringen en starkare solidaritet med nästan som går utöver de nationella gränserna och sträcker sig ut till hela världen. Statens och välgörenhetsorganisationernas strukturer uttrycker på olika sätt samhällets solidaritet. Det finns en mångfald organisationer som har karitativa och filantropiska syften. Det finns också inom den katolska kyrkan och inom andra kyrkliga gemenskaper nya former för utövandet av välgörenhet. Det är viktigt att det mellan dessa olika instanser kommer till ett fruktbart samarbete. Därvid får man naturligtvis inte låta kyrkans verksamhet förlora sin egen identitet och bli till en allmän hjälporganisation, en bland många andra. Det är viktigt att se till att den bevarar hela sin glans som den får genom den kristna och kyrkliga

kärleken. Därför är det viktigt att tänka på följande:

Den kristna välgörenhetsverksamheten bör förutom professionell kompetens också äga erfarenhet av ett personligt möte med Kristus, var kärlek har vidrört den troendes hjärta och i denne uppväckt kärleken till nästan.

Den kristna välgörenhetsverksamheten bör utföras oberoende av partipolitik eller ideologier. Den kristnes program –den gode samaritens program, Jesu program – är att vara ”ett hjärta som ser”. Detta hjärta upptäcker var det behövs kärlek och handlar i enlighet med det.

Dessutom bör den kristna välgörenhetsverksamheten inte bli ett medel för det som nu förtiden kallas proselitism. Kärleken är gratis, den ges inte för att få något annat

mål. Men detta betyder inte att man för den skull skall lämna åt sidan Gud och Kristus. Den kristne vet när han bör tala om Gud, när det är riktigt att inte göra det och låta endast kärleken tala. Hymnen till kärleken som vi finner hos aposteln Paulus (1 Kor 13) bör vara all kyrklig tjänsts förebild. På så sätt förhindrar man att hamna i rena rama aktivitetslustan som saknar hjärta och själ.

Inför faran av förvärldsligande som skulle kunna hota många kristna som sysslar med karitativ verksamhet, är det nödvändigt att peka på vikten av bön. Den levande kontakten med Kristus gör att vi när vi konfronteras med de enorma hjälpbehoven och de egna begränsningarna undviker att hamna i en ideologi som anser sig idag kunna göra det som, enligt vad det ser ut som, Gud inte har lyckats göra. Vi får inte heller falla för

frestelsen att bli deprimerade och därigenom förfalla till passivitet och resignera. Den som ber förspiller inte tiden, även om omständigheterna driver honom till att vara rastlöst aktiv. Han tror sig inte om att kunna ändra eller rätta till Guds planer, utan det som han söker – och i detta följer han jungfru Marias och helgonens exempel – är att Gud må upplysa honom och skänka honom kärlekens kraft som övervinner allt mörker och all egoism som finns i världen.

I länken till höger finner ni hela encyklikan på engelska.

Vatican Information Service

pdf | Dokument automatiskt skapad från <https://opusdei.org/sv-se/article/gud-ar-karlek-benedikt-xvis-forsta-encyklika/> (2026-03-05)